

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Digitální učební materiál

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Karel Čapek - romány
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_03_11
Pořadí DUMu v sadě	11
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Jana Sedláčková
Datum vytvoření	3. 2. 2013
Jméno autora	PhDr. Zdeňka Valčíková
e-mailový kontakt na autora	valcikova@gymjev. cz
Ročník studia	3. ročník
Předmět nebo tematická oblast	Český jazyk a literatura
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Pracovní list k románové tvorbě Karla Čapka (všestranný rozbor ukázek z románové tvorby Karla Čapka) Inovace: využití ICT, mediální technika, rozvoj čtenářské gramotnosti

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Karel Čapek -romány

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karel-capek.jpg>, (cit. 2-2-2013)

1. Názvy děl Karla Čapka rozříd'te na romány a dramata.

Krakatit, Matka, Hordubal, Ze života hmyzu, Obyčejný život,
RUR, Věc Povětroň, Loupežník, Továrna na absolutno, Bílá nemoc,
Makropulos, Válka s mloky

romány

dramata

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2.

Továrna na absolutno, Krakatit – románové utopie

- převratný vynález
- neblahé důsledky pro lidstvo
- pokrok je rychlejší než vývoj lidské morálky
- hrozba zneužití techniky
- dojde ke katastrofě → varování

“Kra-ka-tit. Krakatit. Krrrakatit. A ono to samo od sebe – Já nechal jen prášek na stole, víš? Ostatní jsem smetl dododo-do takové piksly. Zu-zůstal jen poprašek na stole, – a najednou –”

“– to vybuchlo.” “Vybuchlo. Jen takový nálet, jen prášek, co jsem utrousil. Ani to vidět nebylo. Tuhle – žárovka – kilometr dál. Ta to nebyla. A já – v lenošce, jako kus dřeva. Víš, unaven. Příliš práce. A najednou...

...

Prokop seděl jako praštěný palicí. Proč, proč jen jsem vzal ty proklaté noviny do rukou, mihlo se mu zoufale hlavou. Jakže to tam je? “KRAKATIT! Ing. P. ať udá svou adresu.” Ing. P., to znamená Prokop; a Krakatit, to je právě to zatracené místo, to zamžené místo tadyhle v mozku, ten těžký nádor, to, nač si netroufal myslet, s čím chodil tluka hlavou do zdí, to, co už nemělo jména, – jakže to tu stojí? “KRAKATIT!” Prokop vytřeštil oči vnitřním nárazem.

...

Tu vyrazila nad Grottupem obrovská černá masa, vše zhaslo; jakoby se tma roztrhla, vyšlehl vteřinu nato ohnivý sloup, strašlivě zaplál a rozhodil kyklopskou hradbu dýmu; a tu již zadul hučící náraz vzduchu, něco zapraskalo, stromy skřípavě zašuměly, a prásk! děsné švihnutí bičem, rachot, burácející úder a dunění; země se chvěje a ve vzduchu šíleně víří urvané listí. Lapaje po dechu, drže se oběma rukama podstavce kříže, aby ho to nesmetlo, poulí Prokop oči do sršící výhně.

...

“Dědečku,” vyhrkl Prokop, “víte, že vyletěl Grottup?”

Stařeček potřásl lítostivě hlavou. “A co lidu to tenkrát zabilo! Uhnal jsi se, vid’? Sedni si na kozlík, já tě dovezu.” Cupal ke koníkovi a pomalu mu odvazoval pytlík s ovsem. “Hý, hý, tak už dost,” šišlal. “Pojedeme, dostali jsme hosta.”

“Co to vezete pod tou plachtou?” ptal se Prokop.

Dědeček se k němu obrátil a zasmál se. “Svět,” řekl. “Tys ještě neviděl svět?”

“Neviděl.”

“Tak ti to ukážu, počkej.”

ČAPEK, Karel. Krakatit. s. 57, 235, 237 (Cit. 8-1-2013). Dostupné z:
<http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/44/krakatit.pdf>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

a) **Kdo je Prokop, proč je zmatený?**

.....

b) **Co se stalo nad Grottupem?**

.....

c) **Koho zřejmě symbolizuje tajemný dědeček?**

.....

d) **Jaké prostředky užil autor ve třetí části, aby zachytil hrůznou atmosféru?**

.....
.....

e) **Podtrhněte v textu přirovnání, metaforu, přechodník.**

.....

f) **Převeďte přímou řeč v nepřímou řeč a v nevlastní přímou řeč.**

“Co to vezete pod tou plachtou?” ptal se Prokop.

.....
.....

3.

Hordubal, Povětroň, Obyčejný život – románová trilogie

- jednotlivé romány jsou samostatné
- problematika poznání
- díla spojuje relativismus
- neexistuje absolutní pravda

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Hordubal běží dolinou, kufříku v ruce necítí, tam je složena celá ta Amerika, modré košile, šaty z manšestru a teddy-bear pro Hafii; a tohle, Polano, pro tebe, látka na šaty, jaké se nosí v Americe, voňavé mýdlo, handbag s řetízkem, a toto, Hafie, je flashlight, zmáčkneš tuto ten knoflík, a svítí to, a tady ti vezu obrázky vystříhané z novin – ach, děvečko, já jich měl, po osm let jsem pro tebe schovával, co jsem kde našel; musel jsem je nechat tam, už se mi nevešly do sjutkejsu. Ale počkej, ještě tam v kufru je věci!

...

“Ale vždyť je to, Gelnaji, jasné jako dvakrát dvě: Polana se chce zbavit gazdy; Štěpán – by se rád přiznal do dvorce. Ti dva si to smluví, a hotovo. Včera běžela Polana pro Štěpána –” Gelnaj zavrtěl hlavou. “Zas vedle. Mně říkala Hafie, že včera ji sám gazda posílal, jdi, přiveď Štěpána, ať se vrátí. A co mně je po tom! Biegl, neměl nebožtík na krku pověšený pytlík s penězi?” Biegl se zarazil. “Jaký pytlík? Neměl nic.” “Tak vidíte,” děl Gelnaj. “A měl tam prý víc než sedm set dolarů. Hleďte ty dolary, Karličku.” “Vy myslíte – loupežná vražda?” “Nemyslím nic, ale peníze jsou pryč. Starý Manya je kdysi viděl u Hordubala. Manyové potřebují stavět novou stodolu –” Biegl si tiše hvízdal. “A tak! Tedy pravý motiv by byly peníze!” “Mohly by být,” kývá Gelnaj. “Obyčejně bývají. Nebo takhle msta, Biegl, – to máte taky motiv jaksepatří. Hordubal hodil Štěpána přes plot do kopřiv. Na to bývá, Karličku, v dědině křivák. Můžete si vybrat, který motiv se vám líbí.”

ČAPEK, Karel. *Hordubal*. s. 8, 86 (Cit. 20-11-2012). Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/34/hordubal.pdf>

a) Hordubal se vrací z Ameriky, vyhledejte v textu anglicismy.

.....

.....

b) Kdo je Polana, Hafie a Štěpán?

.....

c) Jaké jsou možné motivy vraždy Hordubala?

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4.

Válka s mloky

- návrat k utopickému románu
- satirická alegorie
- varování před fašismem

Daleko větší štěstí nám přálo na ostrově Tongarewa. Čekali jsme na pobřeží s puškami v rukou. Po západu slunce se vynořily z vody hlavy mloků, poměrně veliké a mírně zploštělé. Po chvíli vlezli mloci na písek, kráčeji kolébavě, ale dosti mrštně po zadních nohách. Vsedě byli vysocí něco přes metr. Rozsadili se v širokém kruhu a počali zvláštním pohybem kroužit hoření polovinou těla; vypadalo to, jako by tančili. W. Kleinschmidt povstal, aby lépe viděl. Tu mloci k němu obrátili hlavy a na krátký okamžik úplně strnuli; potom se k němu počali se značnou rychlostí blížit, vydávající sykové a štekavé zvuky.

...

Z Vltavy právě před Národním divadlem koukala z vody veliká černá hlava a postupovala pomalu proti proudu. “Je to sumec?” opakoval Povondra junior. Starý pán upustil prut. “Tohle?” vyrazil ze sebe ukazující třesoucím se prstem. “Tohle?” Černá hlava zmizela pod vodou. “To nebyl sumec, Frantíku,” povídal starý pán jakýmsi nesvým hlasem. “Půjdeme domů. To je konec.” “Jaký konec?” “Mlok. Tak už jsou i tady. Půjdeme domů,” opakoval skládaje nejistýma rukama svůj rybářský prut. “To teda je konec.”

ČAPEK, Karel. *Válka s mloky*. s. 63, 207 (Cit. 20-11-2012). Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/66/valka_s_mloky.pdf

a) Jaký slohový postup převažuje v prvním odstavci?

.....

b) Jak vypadá mlok a jak se chová?

.....

c) Co symbolizuje mlok ve Vltavě?

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Řešení

1.

Romány: Povětroň, Továrna na absolutno, Krakatit, Hordubal, Obyčejný život, Válka s mloky
Dramata: Loupežník, Bílá nemoc, Matka, Ze života hmyzu, RUR, Věc Makropulos

2.

- a) Vynálezce krakatitu, vybuchla mu část třaskaviny
- b) Vybuchla část krakatitu
- c) Pán Bůh
- d) zrakové a zvukové vjemy
- e) přirovnání - jakoby se tma roztrhla; metafora - kyklopskou hradbu dýmu; přechodník – lapaje, drže se
- f) Prokop se zeptal, co to veze pod plachtou.
Co to vezete pod tou plachtou? ptal se Prokop.

3.

- a) anglicismy: teddy-bear, handbal, flashlight, sjutkejsu
- b) Polana – manželka Hordubala
Hafie – dcera Hordubala
Štěpán – pomocník Polany, její mileneček
- c) Polana se chtěla zbavit Hordubala
Štěpán se chtěl přiznání na statek
Loupežná vražda
Msta

4.

- a) popisný
- b)

Daleko větší štěstí nám přálo na ostrově Tongarewa. Čekali jsme na pobřeží s puškami v rukou. Po západu slunce se vynořily z vody hlavy mloků, poměrně veliké a mírně zploštělé. Po chvíli vlezli mloci na písek, kráčejíce kolébavě, ale dosti mrštně po zadních nohách. Vsedě byli vysocí něco přes metr. Rozsadili se v širokém kruhu a počali zvláštním pohybem kroužit hoření polovinou těla; vypadalo to, jako by tančili. W. Kleinschmidt povstal, aby lépe viděl. Tu mloci k němu obrátili hlavy a na krátký okamžik úplně strnuli; potom se k němu počali se značnou rychlostí blížit, vydávající sykové a štekavé zvuky.

- c) fašismus

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Seznam literatury

ČAPEK, Karel. *Krakatit*.

(Cit. 02-02-2013). Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/44/krakatit.pdf>

ČAPEK, Karel. *Hordubal*.

(Cit. 02-02-2013). Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/34/hordubal.pdf>

ČAPEK, Karel. *Válka s mloky*.

(Cit. 02-02-2013). Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/66/valka_s_mloky.pdf

Obrázky

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karel-capek.jpg>, licence PD, (cit. 2-2-2013)

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA.